

מסורת הש"ס

(א) [שנת קיט:], (ב) [ג' ט"ז אלול]
(ג) רבי יוחנן, (ד) [כסליו קאל:], (ה) [נבי"א לילאל], (ו) [ב"ב טז:], (ז) [ג' י"ג גמלא], (ח) [ג' חס' עירובין כב. ומוס' ב"ק כ: ד"ה ארץ], (ט) [בראשית יא:], (י) [גמ' בראשית יא:], (יא) [גמ' בראשית יא:], (יב) [גמ' בראשית יא:], (יג) [גמ' בראשית יא:], (יד) [גמ' בראשית יא:], (טו) [גמ' בראשית יא:], (טז) [גמ' בראשית יא:], (יז) [גמ' בראשית יא:], (יח) [גמ' בראשית יא:], (יט) [גמ' בראשית יא:], (כ) [גמ' בראשית יא:], (כא) [גמ' בראשית יא:], (כב) [גמ' בראשית יא:], (כג) [גמ' בראשית יא:], (כד) [גמ' בראשית יא:], (כה) [גמ' בראשית יא:], (כו) [גמ' בראשית יא:], (כז) [גמ' בראשית יא:], (כח) [גמ' בראשית יא:], (כט) [גמ' בראשית יא:], (ל) [גמ' בראשית יא:].

הנהגות הגר"א

[א] גם שגמרה. ממקו:

מוסף רש"י

אל מלך נאמן. כך מעיד על גורלו שהוא אל מלך נאמן (שבת קיט:). במלחמת שלשים ואחד מלכים. מלכי שבעה אומות כשאביסל לארץ (שמות ו א.).

מאי אמן. כשעונין על כל צרכה וצרכה אמן היאך משמע קבלת יראת שמים: **אל מלך נאמן**. בנטריקון. שמאמין עליו הקצ"ה: **למי שמשׁייר אפילו חק אחד**. מלשמרו נידון בגיהנם: **לא ניהא ליה למרייהו**. אין הקצ"ה רוצה שמהא דן את ישראל כל כך לכך חוצה: **פי שנים זה יכרסו ויגועו והשלישים יוסר זה**: **אמר ר"ל שלישי של שס**. חלקים של כל העולם יהיו נכרתים וחלק ג' יותר זה ואחז חלק שלישי כל שלשיות שיש לשלש אלו משלשין שמנה נפרדו כל העולם וג' בניס היו לו הרי שלש בניו שס ושלישי של שס הוא ארפכשד כדכתיב(י) בני שס עילם ואשור וארפכשד ולוד וארס ומסתמא צורעו של ארפכשד יהיה שארית הואיל וישראל יוצאים ממנו ושלישי של ארפכשד שהוא שלישי של שס שהוא שלישי של נח יוותר וכל העולם יכרת ולדברי ר"ל נמצאו ישראל מתמעטין ציומר שמארפכשד יאלו ישראל כדכתיב צפ' נח(י) ארפכשד הוליד את שלח ושלח הוליד את עבר ועבר הוליד את פלג עד אברהם וכשאתה מחלק לג' חלקים זרעו של ארפכשד כגון בני ישראל ישמעאל סן בני אברהם וצני לט וצני הרן(י) וכן שאר האומות שיאלו ממנו לג' חלקים שמה ישראל יהיו מרובין וקרובין להיות כנגד כולם ולא יגיעו כל זרע ארפכשד להיות פי שנים אל"כ ישראל משלימין רובן או חציין ונמצאו ישראל מתמעטין בתוך פי שנים: **לא ניהא ליה למרייהו**. להקצ"ה שאתה ממעט אותן כל כך אלף אפילו שלישי של נח כלומר מכל בני נח דהיינו מכל העולם כולו יותר השליש ומסתמא אותו חלק הג' שישאל צו יהיה שארית ואם אין ישראל מרובין כל כך להיות אחד מג' שבעולם יהיו הגרים וחסדי עובדי כוכבים(י) להשלים לשליש ואם הם מרובין להיות יותר מחלק השלישית יתמעטו קצת ומ"מ לדי יוחנן אין ישראל מתמעטין כל כך כמו לדברי ר"ש בן לקיש מ"ר. ל"א שלישי של שס והשלישית משמע שני שליש לכך נאמר שלשית שלשית של שלישי לשם וכתיב וצני שס עילם ואשור וארפכשד וישראל מארפכשד הוו ושלישית מארפכשד שהוא שלישי לשם יותר היינו שלשית מישאל אלף שלישי שלישי של נח כלומר כולו ארפכשד יותר זה שהוא שלישי שלישי של נח דשם היה בן שלישי של נח דכתיב (בראשית י') וצני נח שס חס ויפת וארפכשד שלישי לשם ועיקר: **דניס כספן**. שלא ימלטו אלף אחד מעיר ושנים ממשפחה:

הרהר אחר מדותי אמרתי ליעקב אתהנה ביקש מקום לנטוע אהלו ולא מצא

הרהר אחר מדותי ולא אמרו לי מה שמך ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה ועכשיו אתה אומר לי והצל לא הצלת את עמך¹² עתה תראה (את) אשר אעשה לפרעה במלחמת פרעה אתה רואה ואי אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים¹³ וימרה משה ויקוד ארצה וישתחו מה ראה משה ר' חנינא בן גמלא אמר ארך אפים ראה ורבנן אמרי¹⁴ אמת ראה: תניא כמ"ד ארך אפים ראה דתניא כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וכותב ארך אפים אמר לפניו רבונו של עולם ״ארך אפים לצדיקים אמר לו אף לרשעים א"ל רשעים יאבדו א"ל השתא חזית מאי דמבעי לך כשחטאו ישראל אמר לו לא כך אמרת לי ארך אפים לצדיקים

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

ולקחסי אחד מעיר. בשביל חסיד אחד שצעיר אקח את כל העיר כולה: **חזייה**. רב לרב כהנא: **דקא חייף רישיה**. חופף ראשו ומעדן בעצמו בשעה שהיה לו ללמוד תורה: **לא המלא צארין החיים**. משמע שמקללו לא תצאו לעוה"צ: **נאמר**. צפרשת וארל ולקחתי

^(א)מאי אמן א"ר חנינא *אל *מלך *נאמן¹ לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוק אמר ר"ל למי שמשׁייר אפי' חוק אחד ^(ב)א"ר יוחנן ^(ג)לא ניהא למרייהו דאמרת להו הכי אלא אפי' לא למד אלא חוק אחד ^(ד)א(י) ^(ה)שנאמר(י) ^(ו)והיה בכל הארץ נאם ה' פי שנים בה יכרתו ויגועו והשלישית יוותר בה אמר ר"ל שלישי של שם א"ל רבי יוחנן לא ניהא למרייהו דאמרת להו הכי אלא אפי' שלישי של נח ^(ז)כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה אמר ר"ל דברים ככתבן א"ל ר' יוחנן לא ניהא ליה למרייהו דאמרת להו הכי אלא אחד מעיר מוכה כל העיר כולה ושנים ממשפחה מוכין כל המשפחה כולה ויחיב רב כהנא קמיה דרב ויחיב וקאמר דברים ככתבן א"ל רב לא ניהא ליה למרייהו דאמרת להו הכי אלא אחד מעיר מוכה כל העיר ושנים ממשפחה מוכין כל המשפחה חזייה דהוה קא חייף רישיה וסליק ויחיב קמיה דרב א"ל ^(ח)ולא תמצא בארץ החיים א"ל מילט קא לייטת לי א"ל קרא קאמינא לא ״תמצא תורה במי שמחיה עצמו עליה תניא רבי סימאי אומר נאמר ^(ט)ולקחתי אתכם לי לעם ונאמר והבאתי אתכם מקיש יציאתן ממצרים לביאתן לארץ מה ביאתן לארץ שנים מס' ריבוא אמר רבא וכן לימות המשיח שנא' ^(י)וענתה שמה כימי נעוריה וכיום עלותה מארץ מצרים תניא אמר ר' אלעזר ברבי יוסי פעם אחת נכנסתי לאלכסנדריא של מצרים מצאתי זקן אחד ואמר לי בא ואראך מה עשו אבותי לאבותיך מהם טבעו בים מהם הרגו בחרב מהם מעכו בבנין ועל דבר זה גענש משה רבינו שנא' ^(יא)ומאו באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא משתכחין הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב באל שדי ולא הרהרו על מדותי ולא אמרו לי מה שמך אמרתי לאברהם ^(יב)קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתהנה ^(יג)בקש מקום לקבור את שרה ולא מצא עד שקנה בד' מאות שקל כסף ולא הרהר על מדותי אמרתי ליצחק ^(יד)גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך בקשו עבדיו מים לשתות ולא מצאו עד שעשו מריבה שנאמר ^(טו)וייריבו רועי גר עם רועי יצחק לאמר לנו המים ולא גרר עם רועי יצחק לאמר לנו המים ולא ^(טז)הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתהנה ביקש מקום לנטוע אהלו ולא מצא עד שקנה במאה קשיטה ולא

קיא.

ולקחסי אחד מעיר. בשביל חסיד אחד שצעיר אקח את כל העיר כולה: **חזייה**. רב לרב כהנא: **דקא חייף רישיה**. חופף ראשו ומעדן בעצמו בשעה שהיה לו ללמוד תורה: **לא המלא צארין החיים**. משמע שמקללו לא תצאו לעוה"צ: **נאמר**. צפרשת וארל ולקחתי אתכם לי לעם וכתיב בתריה והבאתי אתכם אל הארץ: **מה ציאתם לארץ שנים מס' רבוא**. שלא נשמיירו מס' רבוא שיאלו ממלרים אלף ב' אנשים יהושע וכלב כדאמרין בצבא בתרא צפ' יש נוחלין (דף קכא). לא נגזרה גזרה לא בפחות מכ' ולא ביותר מס' שנה בהנך נמי ששים רבוא שנמנו צמדצר לא אחשוז לא פחות מכן כ' שנה ויותר מס': **אף וליאתן ממלרים שנים מס' רבוא**. שמכל ס' רבוא שהיו צמלרים לא נשתייר מהם אלף שנים צלצד ואותם שנים של ס' רבוא עלו נלס' רבואות שיאלו אחד מס'ט רבוא שהיו צססן והשאר מתו כולם צלשלת ימי אפילה שלא יהיו מלרים רואין צמפלתן של ישראל: **וכן לימוס המשיח**. שלא ישארו מכל ס' רבוא אלף ב': **ועתה שמה כימי נעוריה ויויס עלותה מארץ מלרים**. ענייט ושפליט יהיו כימי עלותה מארץ מלרים: **מעכו צבנין**. היו צונין אותם צמקוס צבניס: **ועל דבר זה נענש משה צננו**. שכשראה שנעשה לישראל כך התחיל להתרעס ולהרהר לפני הקצ"ה אמר משה לפני הקצ"ה ומואו צאתי: **א"ל חנל על דאבדין ולא משתכחין**. הפסד גדול יש על גדולים שאלדו ואינו יכול למנוא חסידים אחרים כמותם שאין אתה כאלהס ויחלץ ויעקצ שלא הרהרו אחרי מדותי: **אל שדי**. שאלמרתי לו אני אל שדי פרה ורבה וגו' (בראשית לה) אני אל שדי הטהלך לפני והיט תמיס (שס י) והייתי מצטיחו שכל א"י לו ולצניו ולא אמרו מה שמך כמו שעשית אתה: ^(א)**צסתלה אפרס לי מה שמך**. ועכשיו הרהרת על מדותי ואלמרת הלל לא הללת את עמך: **לנטוע אהלו**. כמו [ויטע] אהלי אפלדנו (דניאל יא) ולשון נטיעה שייך צאהל: **עתה סתרה**. הפעם תראה נפלאות שאני עושה להס: **מה ראה**. על אחיז מדה (אחת) של י"ג [מדות] ראה והשתמח: **אמר ראה**. צמדותי סנקרל אמת ונתיירל אס נתחייצו כלייה אס הוו דן אותן צדין גמור ומינהר והתפלל עליהס שלא יהא דן אותן לפי מעשהיס: **ה"ג סניא כמ"ד ארך אפיס ראה דסניא כשעלה משה למרוס וכו' אמר לו רשעים יאבדו**. ולא יהיה לך ארך אפיס עליהס: **אמר לו**. הקצ"ה לא כך אמרת ארך אפיס לצדיקים ולא לרשעים: **אמר**

ל"א א מיי ס"ג מהל' ת"ח הלכה יב סמג עשין יב טוש"ע י"ד ס' רמו סעיף כא:

»

תורה אור השלם

- ↑ לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוק וירד הדרך והמקנה ושאוקה ועלו בה:
- ↑ ישעיהו ה יד
- ↑ והיה בכל הארץ נאם ה' פי שנים בה יכרתו יגיעו והשלישית יוותר בה: וזכירה יג ח
- ↑ שובו בניי שובבים נאם ה' כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי אתכם ציון:
- ↑ ירמיהו ג יד
- ↑ לא ידע אגוש ערבה ולא תפצא בארץ איוב כח יג
- ↑ ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם אללהים וידעתם כי אני אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים: והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה': שמות ו יד-ו
- ↑ ונתתי לה את פרמינה משם זאת עמק עבדו לפתח תקוה ועתה שמה כימי נעוריה וכיום עלתה מארץ מצרים:
- ↑ הושע ב יז
- ↑ ומאו באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך: שמות ה כג
- ↑ קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתהנה: בראשית יג יז
- ↑ גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולרעך אתו את כל הארצת האל והקמתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך: בראשית כו ג
- ↑ ויירבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו הפנים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו:
- ↑ בראשית כו כ
- ↑ והנה ה' נצב עליי ויאמר אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתהנה ולרועך: בראשית כח יג
- ↑ ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי בני חוקה ישלחם ובני חוקה יגרשם מארצו:
- ↑ שמות ו א
- ↑ וימרה משה ויקד ארצה וישתחו:
- ↑ שמות לד ח
- ↑ ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' ה אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת: שמות לד ו